gaurkoan

Paulo Agirrebaltzategi (*)

Nere arrazoiak

Zazpi urte direla uste dut. Orduko hauteskundeen ondoren, artikulutxo bat zirriborratu nuen. «El País»en agerturiko editorial bati erantzun nahian. Madrilgo egunkariak salatu «ninduen». Herri Batasunari botua eman zioten beste guztiekin batera, eta neure aukera gaitzetsi. zorakeria. sabelkeria, indarkeria. burugabekeria, zentzugabekeria. *irrazionalkeria* eta beste hainbat «keria» omen zelako. HBren aldeko neure botuaren *arrazoiak* zeintzu ziren azaldu nuen artikulutxo hartan. Gogoan dut. besteren artean, bakerako boturik zentzuzkoentzat jotzen nuela orduan HBren aldekoa. Aurtengoan horixe bihurtu da HBren kanpaina-gairik nagusienetariko.

Beste batzutan bezala, zirriborro hura paper-ontzira joan zen. Baina.. oraindik ere *arrazoizkoa* ote da Herri Batasunari botua ematea?

Botua emateko arrazoiak

Aurtengo kanpaina hau hasi baino egun batzu lehenago adiskide batek eskatu zidan Herri Batasunaren aldeko botuaren arrazoi nagusia esaldi batean azaltzeko. Bertan behera eman nezakeen neure arrazoien «dekalogoa». Horretarako ez neukan kanpainari itxaron beharrik. Ezetz esan nion adiskideari, hala ere. Moduen arazoa..

Beti harritu izan naute, hauteskunde-kanpaina aurrera doalarik, artean botua zeini eman zalatzatan dauden horiek. Agian demokrazia formalaren filosofiak berak jartzen ditu herritarrak trantze horretan. Horiek beren «ordezkarien» eskuetan utzi dute politikaren eginkizuna. Orduan, lau urtetik behin berriro botua eman beharrak kinka larrian jartzen du nonbait hainbat herritar.

Baina hori al da politikan parte hartzea? Iruditzen zaidanez, benetako demokrazian noizik behin egiten diren hauteskundeek ez dute halako zalantzarik eta krisirik sortu behar herritarren artean, horiek egunero eta urtean zehar beraiek hautaturikoekin batera politikan parte hartu baldin badute. Talde politikoen eginak eta promesak ez dira hauteskundeko kanpainan juzgatzekoak eta kritikatzekoak. eguneroko ekintzan baizik. Horregatik eguneroko lanean joan behar du herritarrak bere boturako arrazoiak lantzen eta erabakitzen, kanpainaren zain egon gabe. Seguruenik ez doa hortik demokrazia elektoralista honetan jokatu nahi duten partiduen interesa. Kanpainako teatroak *arrazoi* osoa galduko luke.

Baina ba al dago, gainera, hauteskunde-kanpaina baino irrazionalkeria handiagorik? Irakurri besterik ez dago egunero egunkariek bildu ohi dituzten ateraldiak: zozokeria zein baino zein handiagoak. irainak ez direnean. Zinez: hauteskunde-kanpainak ez dira *arrazoiak* emateko eta erakusteko eginak! Hala ere, bereizketak egin beharra dago; eta gure Herri honetan edonork aitortzen du, Herri Batasunaren kanpaina ibiltzen dela urrutien irainetatik eta zozokerietatik. Urte osoko lan politikoaren jarraipena denean hauteskunde-kanpaina, orduan bakarrik gainditu daizteke kanpainako histeria eta eskizofrenia.

Horiei ihesegin nahian edo, askok «fedezko» botua eman ohi dio «bere» alderdiari; hainbatek irabazleari eman ohi dio, boteredunarekin batera norbera ere boteretsuago izango delakoan edo. Erabakizun handiegia da botua ematea erabakitzea, lau urtetan zehar inoren eskuetan bere erantzukizun politikoa utzi duenarentzat.

Etsipenaren aurka itxaropena

Azken zazpi urtetako oihua izan da: «Euskadik ez du etsiko». Borrokarako eta itxaropenari eusteko oihua, zalantzarik gabe. Baina orain dela zazpi urte Herri Batasunaren mezu horri baiezkoa eman genionotako asko ginen beldur, Konstituzioaren erreformismoak, geroko Estatutuaren autonomismoak eta azkeneko Amejoramenduaren nafarrismo espainolak hainbat euskaldun liluratuko ote zuen, eta orain dela zazpi urte gorpuztu ez zen *Euskal Herriaren Biltzarre Nazionalaren* etsipenez, euskal herritar guztiok etsiko ote genuen. Etsipen horren aurkako borroka ez da makala izan. Neurri handi batez, Herri Batasunak gidatua.

Gaur egun askoz gorpuztuagoa, sendotuagoa, finkatuagoa, organizatuago ikusten dugu euskal erresistentziarako indar politikoa. «Bai» famatu hartan esperantza ipini zuten asko etsipenera etorri diren bitartean, edonork aitortzen duena da: Euskal erresistentziak eutsi egin dio bere bideari, jarki egin zaizkio gainera etorri zaizkion irain, mehatxu eta eraso guztiei. Gaur egun, esperantza berri baten oinarria da euskal herritarrentzat. Euskadi askatuaren, batuaren eta euskaldunaren esperantza.

Bakea, biolentziaren arrazoietan

Bortxa armatuaren eta horren ondorioen gaitzespen automatiko eta sistematikoa, horien gorapena eta exaltazioa bezain *irrazionalak* izan daitezke. Biolentziaren *arrazoietara* jotzea eta horiek argitzea da *arrazoizkoena*. Hori egin behar aurrenik, bakea bideratuko bada. HBk eta EAJk hasitako elkarrizketek eta horien ondoren etorri daitezkeen negoziazioek lehenik borroka armatuaren arrazoiak argitu eta ulertu behar dituzte.

Aspanerako izango ez den bakea, ordea, etsipena izango da; borroka armatu berriak pizteko eta indartzeko abiapuntua. Helburutzat Herri honen askapen nazionala eta soziala dituen erresistentziak, eten gabe egon behar du elkarrizketarako eta ondoko negoziazioetarako gertu, askapenaren bide horretan aurrerako urratsak emanez joateko.

Zertarako Herri Batasunari botua? Etsigabeko erresistentzian Herri honen bakerako eta askapenerako elkarrizketari eta negoziazioaren bideari eusteko. Parlamentarismoaren arrazoizkotasuna hauteskundeetan neurtzen den bezala, norberaren botuaren balioa eta baliagarritasuna parlamentutik kanpo egiten den eguneroko politikazko lanean mamitzen da nagusienik. Beharrezkoagoak dira herriaren eta gizartearen eguneroko arazoetan aurrea emango duten hurbileko lagunak eta gidariak, hautesleen «izenean» urrutian beren joko politikoa egingo duten «ordezkariak» baino.

Euskal Herria berreraikitzeko

150 urte luzetan, 50 urte ilunetan, azken 10 urte gogorretan etsi gabe eutsi ondoren, *aurrera* egin behar du Herri honek, jartzen zaizkion oztopo larriak eta eskaini zaizkion bide itsuak gaindituz. Oraintxe da horretarako une egokia; nahitaezkoa du euskal erresistentziak jauzi kualitatiboa egitea eta askapenerako aurrerabidea erakustea, Herri hau *berreraikitzeko* proiektuarekin.

Zazpi urtetako lanean eta borrokan, euskal erresistentziako organismo politikoa —Herri Batasuna— finkaturik eta sendoturik atera da: mobilizazioaren mailan, hauteskundeen mailan eta barne-organizazioaren aldetik. Horren fruitua izan da seguruenik horren legeztapena ere. Hala ere, zazpi urte utzi dira atzean; eta horien kritika zorrotza egin beharra dago.

Kritikaren ondorioa, ordea, aurrerako proiektua da: Euskal Nazio-Askapenerako Mugimenduarena. Hori hazteko eta gorpuzteko une egokia deritzat oraingoari: Hazkunde eta gorpuzte ideologiazkoa, erakundezkoa eta politikoa. Besteren artean, behar-beharrezkotzat jotzen dut ENAMen barruan kultur organismo sendoa eraikitzea, kultur askapenik gabe erabat kamutza bait litzateke Herri honen askatasuna.

(*) Kulturako langilea

puntaren puntan

Yo, el supremo

Felipe González está paseando los mismos foros, utilizando los mismos programas —especialmente los de radio, que se dirigen muchas veces al elector menos crítico— y el mismo tono inmortalizado en esa novela precursora de todas las que en castellano han recreado al dictador latino/americano, «Yo, el supremo», que estrenó con éxito en la campaña de la OTAN.

«Soy extremadamente prudente, tengo una gran calma, soy sumamente respetuoso, no me altero en ningún momento ni circunstancia» son algunas muestras del estilo metapresidencial de cualquiera de las comparecencias felipescas de ayer, en las que la necesidad de un Gobierno fuerte con mayoría estable —¿a la mexicana?— y los ataques a HB fueron las que en terminologia publicitaria se definen como sus «proposiciones básicas».

Seguía oniendo entre tanto el contrapunto al estilo respetablemente institucional del superjefe su segundo Alfonso Guerra, ensayadamente mordaz y provocador, prolongando el reparto de papeles de la que Bergamin definió como «pareja siamesa».

Felipe habla bien, pero no sabe adjetivar, porque su lenguaje necesariamente sin sustancia no encuentra dónde uncir el atributo. González viaja con frecuencia a Colombia y se ve con García Márquez, pero su forma verbal recuerda más a Cantinflas que al colombiano, y su fondo, a cualquiera de los prototipos dictatoriales de la narrativa latinoamericana.

Felipe González, como todo aprendiz de dictador que se precie, ha recurrido además a la franquista costumbre de ofrecer a sus súbditos en el momento oportuno la conveniente desarticulación de comando que las circunstancias requerían. Sus juicios verbales ante los micrófonos al ofrecer la primicia se han adelantado a los de los tribunales, han olvidado la presunción de inocencia e inventado de paso al «obispo» de Bilbao un «sobrino» inexistente. Todo es bueno para intentar que el miedo movilice a los indecisos. González se lo ha tomado, de nuevo, como un reto personal.

A. ZUBILLAGA

hemeroteca

La negociación política en Euskadi

(Iñaki Esnaola, en «El País», 20-6-86)

(...) Debe negociarse, pero no para ensamblar puntos de una alternativa en otra, *ni para que HB* alcance la legalidad. No es ése el problema. El quid de la cuestión se encuentra en el establecimiento de un nuevo marco político, para que en el mismo, o a partir de él, y establecidos unos puntos mínimos diferentes a los actuales, todas las fuerzas políticas de Euskadi y la ciudadanía tengan los instrumentos necesarios para que todas, sin excepciones, puedan debatir sus programas y llegar incluso hasta el final de sus opciones políticas.

El PNV parece estar dispuesto a ello por medio de la negociación ETA-Estado. HB lo considera el tema más trascendente de los últimos años pues de la misma puede surgir el modelo de Estado que haga asentar definitivamente el sistema democrático. Sólo falta la voluntad política del PSOE para cerrar el círculo. La fortaleza de una democracia radica, entre otras cosas, en la disposición y poder para resolver los problemas y reconducirlos a una mesa de negociaciones. Con los cuatro años que el PSOE va a tener por delante, creemos que ese ciclo debe de terminarse. Todas las bases están puestas. El PSOE tiene la palabra.

El voto útil

(Dulanz, en Diario de Navarra, 20-6-86)

La realidad de anteriores confrontaciones y la tendencia de voto que muestran los sondeos, dejan bastante claro que los dos grandes bloques —PSOE y Coalición Popular— se llevarán la mayor tajada del censo electoral. Es probable que ambos consigan un mínimo de dos diputados, quedando en el aire el quinto que podría ir también a los conservadores o a los socialistas, o tal vez a HB que se configura como la tercera fuerza de Navarra en votos. Esto será lo más probable si los votos se dispersan en otros grupos políticos.

No es que defendamos el bipartidismo, ni mucho menos que despreciemos otras opciones, sugestivas y atrayentes, alguna de las cuales aparece por primera vez en el espectro político nacional ni tampoco que aboguemos por el voto útil. Unicamente queremos señalar que en Navarra para lograr un puesto en el Congreso hacen falta aproximadamente 35.000 votos. Apoyar a quien no va a conseguirlos, no solamente es inutilizar el voto, sino posibilitar que obtengan escaños partidos o agrupaciones políticamente mucho más alejados que los que representan las dos grandes posibilidades actuales.

Se puede argüir que también tiene un valor el voto testimonial y que ofertas políticas más o menos minoritarias, no pueden aspirar a ganar pero tienen derecho a colocarse con vistas a su proyección en el futuro. Todo ello es cierto y legítimo y creemos que fuera de Navarra el argumento todavía tiene más valor. Aquí desgraciadamente es diferente porque si se dispersan algunos votos de la derecha del centro o la izquierda, estamos expuestos a que representen a Navarra quienes la izquierda, el centro y la derecha consideran sus mayores enemigos políticos. El margen es muy pequeño y el quinto puesto en el Congreso dependerá posiblemente de muy escasos votos. Ello nos obliga a pensar en la conveniencia de un voto útil y responsable.

("Diario-16")